

چمن اول : بادشاہان و شاہزادگان شاعر

چمن دوم : وزراء و امروانی شاعر

چمن سوم : متناخ و فقرانی شعر برداز

چمن چهارم : سائر شعرانی صاحب حال.

ابتداء : آغاز سخن سپاس حضرت آفریدگاری ست تعالیٰ تسانس که

مُستی خاک را برگزیده بطغرانی لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم .

انتهاء : درمیان سخنوران انام نظم مبنی محضر خردمندیست

ہندو ہندزاد و بوم منست زین دو باعت تخلصم هندیست

مخاطبہ ۹۰) : ستعليق هندی ، ساند بخط مؤلف ، حواشی پر

تصحیحات و اضافات . بعض عنوانات سرخ ، آخری نصف کمی عنوانات لکھی

نهیں گئی ، مجلد . ۵۲۶ ص . ۱۶ سطر ، تقطیع ۱۲/۵ × ۲۳ سنی میر ، کرم

خوردہ .

(حوالہ - ج ۲ ص ۳۹۸ - ۳۹۸).

(۹۱) بیدل عظیم آبادی ، مرزا عبد القادر (م ۱۱۳۲ھ)

۱ - دیوان بیدل

غزلیات اور رباعیات کا مجموعہ ہے -

مخاطبہ نمبر ۸۰) : ستعليق ، سید عمر مولوی ، ۱۲۴۷ھ ، بمقام

فونیہ (ترکی) جوار (مزار) مولانا روم ، ۱۲۷ ص. (حوالہ - ج ۲ ص ۳۸۸)

۳۸۸) فاضل فہرست نگار نے یہ دیوان سوالیہ علامت کمی ساتھ بیدل بخاری

سری منسوب کیا ہے۔ لیکن ابتدا سری جو اشعار نقل کئی ہیں ان سری معلوم ہوتا ہے

کہ یہ دیوان بیدل عظیم آبادی کا ہے -

(۱۰۱) جواد سباط لطفی بن ابراهیم سباط السباطی (م تقریباً ۱۲۵۰ھ)

عربی الاصل شخص تھا - ملت محمدیہ کو چھوڑ کر مسیحی مذہب

اختیار کر لیا۔ اور ناناناتیل سا باط کرے نام سے مشہور ہوا۔ ۱۲۲۲ھ میں کلکتھ میں شیخ احمد شروانی سے ملاقات ہوئی تھی۔ (تذکرہ علمائی هند از رحمان علی، اردو ترجمہ از محمد ایوب قادری، کراچی ۱۹۶۱ھ ص ۱۵۳)۔

۱ - منتخب العہدین (عقائد، عربی)

انبیاء اور ان کے ادیان کے بارے میں تورات اور انجیل سے منتخب مضامین ہیں۔ تورات سے انتخاب ۱۲۳۰ھ میں اور انجیل سے انتخاب ۱۲۳۱ھ میں بمقام مرشد آباد۔

مخطوطہ نمبر ۳۹۶ : نستعلیق ، بخط مؤلف ، ۲۶ جمادی الاولی ۱۲۳۱ھ ، بمقام مرشد آباد ، ۲۲۳ ص۔ (حوالہ - ج ۱ ص ۳۱۲ - ۳۱۳) فهرست نگار نے مؤلف کا نام یوں لکھا ہے «سید جواد بن ابراهیم سا باط حسنی قادری حنفی»

(۱۱) قاضی چکن بن احمد بن سلیمان حنفی

۱ - خزانۃ الروایات (فقہ، عربی)

مؤلف نے ان تمام فہمی فتاویٰ کو یکجا کر دیا ہے جو انہوں نے زندگی بھر جمع کئے اور متفرق یادداشتؤں کی صورت میں ٹڑے ہوئے تھے۔
مخطوطہ نمبر ۲۰۹۳ : نسخ ، محشی ، ۳۳۶ ص - زیر نظر نسخہ صرف جلد اول ہے۔ اور کتاب العلم سے سروع ہو کر کتاب الصوم بر بطور نافع ختم ہو جاتا ہے۔ (حوالہ - ج ۶ ص ۱۰۹ - ۱۱۰)۔

(۱۲) شیخ حبیب اللہ پشوی (۱۲ صدی ہجری)

۱ - التسویہ ، شرح (اول) ص ۱۳۶ - ۱۶۵ (تصوف ، عربی)

شارح نے «شرح التسویہ» از خواجہ خورد کا جواب دیا ہے اور زیادہ تو ابن عربی کے اقوال سے استنباط کیا ہے۔

۲ - التسویہ ، شرح (دوم) ص ۲۰۹ - ۲۳۹ (تصوف ، عربی)

اس سرح میں شیخ حبیب اللہ نے شیخ محمد بن محمد جونبوری کو
نظریاں مندرج «حرز الامان» کا جواب لکھا ہے۔

۳ - حرز الایمان ، شرح ، ص ۲۲۲ - ۲۶۱ (فلسفہ ، عربی)

اس حائیہ میں بھی جونبوری کو افوال کا جواب دیا گیا ہے۔
مخطوطہ نمبر : ۳۱۰ : نستعلیق و نسخ ، رکن الدین بن عبد اللہ ،

شعبان ۱۲ جلوس محمد شاہی . ۱۱۲۳ھ ، بمعام جہان آباد -

(۱۴) حزین ، محمد علی (۱۱۰۳ - ۱۱۸۱ھ)

ایران سے ہندوستان آئے تھے -

مخطوطہ نمبر ۳۹۳ میں شیخ حزین کو مندرجہ ذیل فارسی رسائل

ہیں :-

۱ - فتح السبل ص ۲ - ۱۱۸ (کلام)

یہ رسالہ ۱۱۵۳ھ میں بمقام لاہور تالیف ہوا -

۲ - الاغاثۃ ص ۱۲۲ - ۱۹۸ (کلام)

امامت کے اثبات پر یہ رسالہ ۱۱۳۳ھ میں تالیف کیا۔

پہلا رسالہ بخط نستعلیق مؤلف کی عہد میں کتابت ہوا - دوسرا
رسالہ نیز بخط نستعلیق ، محمد هادی ، ۲۶ شعبان ۱۱۳۹ھ . بمقام شاہجهان
آباد . (حوالہ - ج ۲ ص ۱۰۳ - ۱۰۳)

مخطوطہ نمبر ۵۳۰ بھی حزین کی آثار کا مجموعہ ہے جو مشتمل ہے
درج ذیل پر :-

۱ - کلیات حزین ص ۲ - ۱۸۵ (شعر ، فارسی) .

۲ - اوزان و مقادیر ص ۱۶ - ۲۸۰ (فقہ ، فارسی) .

نستعلیق ، بخط مؤلف ، ۱۱۲۳ھ ، محشی و مصحح (حوالہ ج ۲ ص

(۱۳۳ - ۱۳۲)

۳ - شرح قصيدة لامیس (ادب ، فارسی)

حضرت علی کی مدح میں اپنے ہی ایک عربی قصیدہ کی ۱۱۰ھ میں
فارسی شرح لکھی۔

مخطوطہ نمبر ۲۰۸۱ : نستعلیق ، بخط مصنف ، ۳۲ ص (حوالہ ج ۶
ص ۹۳).

(۱۲) سید حسین بن دلدار علی نقوی لکھنوی (م ۱۲۴۳ھ)

۱ - حدیقة سلطانیہ در مسائل ایمانیہ (عقائد ، فارسی)۔

شیعی عقائد پر اس کتاب کی تالیف ۱۲۶۳ھ میں شروع ہوئی۔
مخطوطہ نمبر ۱۳۲۷ : نسخ خوش ، عنوانات سرخ ، ۳۹۶ ص - فدرے
کرم خورده (حوالہ ج ۳ ص ۱۱۰ - ۱۱۱).

(۱۵) خواجم خورد

۱ - تسویہ ، شرح ص ۸۶ - ۱۳۲ (تصوف ، عربی)

مخطوطہ نمبر ۳۱۰ : نستعلیق ، رکن الدین بن عبد اللہ ، ۱۳ سعیان
۱۱۳۳ھ . مقام جهان آباد (حوالہ ج ۲ ص ۱۰ و ۱۲).

(۱۶) سید دلدار علی لکھنوی (۱۱۶۶ - ۱۲۳۵ھ)

۱ - الشہاب الشاقب (عقائد ، عربی)

صوفیاء بالخصوص ان کئے نظریہ وحدت وجود کے رد میں ہے۔
مخطوطہ نمبر ۱۹۸۸ : نسخ ، محمد علی بن محمد صادق ، ۳ شوال
۱۲۵۸ھ حاشیہ پر تصحیحات . ۱۶۸۰ ص. (بحوالہ ج ۵ ص ۳۶۰)

۲ - ذوالفقار (عقائد ، فارسی)

ایک سنتی عالم دین کی کتاب «استیعاب الكلام » کا جواب ہے۔

مخطوطہ نمبر ۲۲ : نستعلیق ، ۳ ربیع اول ۱۲۱۹ھ «ہاشم علی جعفر»

اور کتابخانہ سید ابو جعفر کی مواهیر . ۳۹۸ ص - کرم خورده (بحوالہ ج ۲ ص

. ۳۱۶ - ۳۱۷

دوسرा مخطوطہ ، نمبر ۲۰۹۵ : نستعلیق ، عربی عبارات بخط نسخ ، سهل ورق پر « محمد علی خان » اور « زین العابدین خان » کی مہریں ، ۲۸۲۱ ص - کرم خورده (بحوالہ ج ۶ ص ۱۱۰)

(۱۶) رتن لعل مست

۱ - تحفہ دکن (تاریخ ، فارسی)

دکن کی عمومی تاریخ ہے۔ ۱۲۹۲ھ میں تأییف ہوئی۔ (تفصیلات کر لئے ملاحظہ ہو فہرست مخطوطات فارسی کتب خانہ سالار جنگ میوزیم حیدر آباد دکن ، مرتبہ محمد اشرف ، جلد اول ، عدد ۳۱۳)۔

مخطوطہ نمبر ۲۰۸۰ : نستعلیق ، عنوانات سُرخ ، ابتداء میں فہرست مطالب ، ۱۰۰ ص . (بحوالہ ج ۶ ص ۹۳)۔

(۱۷) رحمت اللہ گیلانی (۱۱ صدی ہجری)

علم تجوید و فرأت حیدر آباد میں ملا محمد قاسم قاری نجفی اور ان کے صاحبزادے خیر الدین محمد سر سیکھا۔ فرأت کی مزید تعلیم کر لئے مکے جلی گئے اور وہاں شیخ احمد الحکمی سر استفادہ کیا۔

۱ - برهان القاری فی تجوید کلام الباری (تجوید ، فارسی)

۱۰۳۵ھ میں مؤلف نے حیدر آباد میں حکیم عبد الجبار کے آگے زانوئے تلمذ تھے کیا اور پھر انہی کی ترغیب پر یہ کتاب تالیف کی۔

مخطوطہ نمبر ۱۸۳۳ : نستعلیق ، ملکیت کی یادداشت مورخ جمادی الاولی ۱۲۹۱ھ. معشی ، ۳۸۸ ص . (بحوالہ ج ۵ ص ۲۲۹ - ۲۳۱)۔

(۱۹) شائق بریلوی ، نذیر الدین حسن بن غلام معنی الدین (۱۳ صدی ہجری)۔

۱ - دو پیکر ، ص ۳ - ۳۲. (عروض و قافیہ ، فارسی)

۱۲۳۰ھ میں منظوم کی -

مخطوطہ نمبر ۱۰۳۳۸ : نستعلیق ، < محرم ۱۲۳۹ھ ، حاشیہ بر
تصحیحات (بحوالہ ج ۳ ، ص ۲۲۹)

(۲۰) شرف الدین احمد بن یحییٰ منیری (۶۶۱ - ۷۸۲ھ).
۱ - مکتوبات (تصوف ، فارسی).

زیر نظر مخطوطہ ناقص الاول ہے اور اس میں ایک سو بچاں
مکتوبات ہیں - یہ وہی مجموعہ ہے جو زین بدر عربی نے مرتب کیا تھا -
مخطوطہ نمبر ۱۲۲۳ : نسخ مائل بہ ثلث ، عنوانات سرخ ، حاشیہ
میں تصحیحات . ناقص الاول و وسط . (بحوالہ ج ۳ ، ص ۱۸ - ۲۶).
(۲۱) شمس الدین بن سید نسیب احمد (۱۲ صدی ہجری).

۱ - عنایات الہیہ (تذکرہ ، فارسی)

مشہور صوفی سید عنایت اللہ بن سید محمد حسینی حنفی نقشبندی
خجندی اور ان کی اولاد و خلفاء کی حالات و کرامات بر مبنی یہ تذکرہ ربیع
الاولی ۱۱۶۲ھ میں لکھا گیا -

مخطوطہ نمبر ۲۱۵۳ : نستعلیق بدخلط ، عنوانات سرخ . ۱۳۶ ص
(بحوالہ ج ۶ ، ص ۱۶۰ - ۱۶۱).

(۲۲) شہاب الدین احمد بن عمر دولت آبادی (م ۷۸۳۹ھ).
۱ - شرح الکافیہ (نحو ، عربی)

مخطوطہ نمبر ۱۳۶۶ : نستعلیق ، سلطان علی بن شیخ ولی شروانی ، دو
شنبہ ، اواخر ربیع الآخر ۹۶۲ھ بمقام قسطنطیبیہ ، منقش و مذهب ، ۳۲۲ ص ،
صفحات کا بالائی حصہ کرم خورده اور نم زده ، (بحوالہ ج ۳ ص ۱۳۹ -
۱۴۰).

(۲۳) ضیاء الدین برنسی (م ۷۸۵ھ)

۱ - تاریخ فیروز شاہی (تاریخ ، فارسی)

مخطوطہ نمبر ۱۰۲۵ : نستعلیق ، ذیقعد ۹۸۳ھ ، عنوانات سرخ . کرم خورده ، مگر دوبارہ درست کی گئی ہے تا ہم اب بھی بعض جملے بڑھنے نہیں جا سکتے . ۳۲۲ ص. ابتداء میں دس صفحات بر مشتمل کتاب کا تعارف بقلم ابوالمحمد عرنی حیدر آبادی مورخ ۲۱ محرم ۱۳۹۳ھ۔ (بحوالہ ج ۳ ص ۲۱۹ - ۲۲۰).

(۲۳) ضیا نخشبوی (م ۵۱ھ)

۱ - عشرة الملوك ، ص ۳۳ - ۶۹ (طب و جنسیات ، فارسی).

«کوک ناستر» کا دس ابوب میں فارسی ترجمہ ہے -

مخطوطہ نمبر ۱۵۶۳ : نستعلیق ، مرزا حبیب اللہ علوی ، ۲۲ صفر ۱۳۳۰ھ بمقام حیدر آباد . منقول از نسخہ حکیم ابو القاسم نور محمد مورخ ۱۰۸۵ھ. عنوانات سرخ (بحوالہ ج ۳ ، ص ۳۸۳ - ۳۸۴) فہرست نگار نے مؤلف کا نام «ضیا بخش» لکھا ہے ، ہمارے خیال میں وہی ضیا نخشبوی ہے جن سے منسوب کتاب لذت النساء کے متعدد نسخے موجود ہیں .

(۲۴) ظہوری ، ملا نور الدین محمد (متوفی میان ۱۰۲۳ - ۱۰۲۶ھ)

۱ - دیوان ظہوری (شعر ، فارسی)

غزلیات ، ساقی نامہ اور رباعیات ہیں -

مخطوطہ نمبر ۱۴۳۵ : نستعلیق ، ۱۹ صفر ۱۱۵۸ھ۔ پہلے ورق پر «محمد صادق بن محمد حسین» کی بیضوی مهر ، محشی ، ۸۵۸ ص . (بحوالہ ج ۵ ص ۱۲۰ - ۱۲۱).

۲ - سہ نشر ظہوری (ادب ، فارسی)

زیر نظر مجموعہ میں «نورس نامہ» از ص ۳۲ تا ۳۵ اور «گلزار ابراهیم» از ص ۳۵ تا ۳۹ ہے -

مخطوطہ نمبر ۱۳۵۱ ، شمس ، ربیعہ ۱۰۵۳ھ (حوالہ ج ۲ ص ۱۳۵۱).

(۲۶) عبد العلیل (۱۲ صدی هجری)

واجب الحفظ (طب ، فارسی)

سائنس ابوب میں حفظ صحت کی تدبیر بیان کی گئی ہے - مؤلف حکیم محمد اکبر ارزانی (م ۱۱۳۰ھ) کا شاگرد تھا اور زیر نظر کتاب میر معز اللہ کی ملاحظہ سے گزری ہے۔

مخطوطہ نمبر ۲۱۹۶ : نستعلیق ، صرف پہلی دس ابوب ، ۳۲ ص.

(حوالہ ج ۶ ، ص ۱۹۰ - ۱۹۱).

(۲۷) عبد الحق محدث دہلوی (م ۱۰۵۲ھ)

تکمیل الایمان و تقویۃ الایقان (عقائد ، فارسی)

مخطوطہ نمبر ۲۱۳۶ : نستعلیق ، ابو محمد عیش بن نورالہدی فاروقی

جاموی ، ۲ ربیعہ ۱۲۴۳ھ - ۱۳۶ ص. (حوالہ ج ۶ ص ۱۳۶ - ۱۳۷).

(۲۸) عبد الحکیم سیالکوٹی (م ۱۰۶۷ھ)

حاشیہ حاشیۃ اللاری علی شرح الکافیہ (نحو ، عربی)

ملاء عبد الغفور لاری (م ۱۱۱۲ھ) کے «فواید الضیائیہ» پر حاشیہ پر

حاشیہ ہے -

مخطوطہ نمبر ۱۵۳۳ : نسخ ، عنوانات سرخ ، ۱۰۰ ص. (حوالہ ج ۲

ص ۳۳۳).

(۲۹) عبد العزیز دہلوی (۱۱۵۹ - ۱۲۳۹ھ)

۱ - تحفۃ اثنی عشریہ (عقائد ، فارسی)

مخطوطہ نمبر ۸۳۳ : نستعلیق ، نرسنگراو ، ۱۱ جمادی الاولی ۱۲۱۷ھ

بمقام اوزنگ آباد، حواشی پر تصحیحات . ۳۱۰ ص. (حوالہ ج ۲ ص ۲۹۳۸)

۲ - سوال و جواب شاہ بخاری ، ص ۲ - ۴۵ (عقائد ، فارسی)
 شیعہ و سنتی اختلافی مسائل پر اہلسنت و جماعت کے دفاع میں دس
 سوالوں کے جوابات ہیں -

۳ - سوال و جواب ، ص ۲۶ - ۱۳۹ (عقائد ، فارسی)
 فقہی ، اعتقادی اور فلسفی مسائل پر ۲۹ سوالات کے جواب ہیں -
 مخطوطہ نمبر ۵۲۳ : نستعلیق ، عبد الرحمن ، ۲۷ محرم ۱۲۸۳ھ۔

(۳۰) عبد الله بن سید بهادر علی (۱۳ صدی ہجری)
 ۱ - تفسیر مقبول (تفسیر قرآن ، اردو)
 سورہ انیس ، رحمن ، واقعہ ، تبارک ، نوح ، عم ، مزمول اور جن کا
 مختصر ترجمہ و تفسیر ہے - مصنف نے یہ کتاب مولوی عبد الملک بن مولوی
 محمد صادق اور محمد حسین بن محمد سلیم کی راہنمائی میں اور مولوی محمد
 عبد العلیم کے حکم پر منتخب کی ہے -
 مخطوطہ نمبر ۱۸۳۵ : نستعلیق ، ۲۲۲ ص . کرم خورده .. (بحوالہ ج ۵
 ص ۲۳۱).

(۳۱) علام طبیب ، نور الله
 ۱ - چوب چینی ، ص ۶۹ - ۹۸ (طب ، فارسی)
 مؤلف یہیں سال تک ہندوستان میں بیهان کے حکماء کے ساتھ چوب
 چینی کے خواص پر مباحثہ کرتا رہا ہے -
 مخطوطہ نمبر ۱۵۶۳ ، نستعلیق ، مرزا حبیب الله علوی ، ۲۲ صفر
 ۱۳۳۰ھ ، منقول از نسخة حکیم ابو القاسم نور محمد مورخ ۱۰۸۵ھ . (بحوالہ
 ج ۳ ، ص ۳۴۳).

(۳۲) علی متقی برهانیوری (۸۸۵ - ۹۷۵ھ)
 ۱ - احوال مهدی آخر الزمان ، ص ۲۱۳ - ۲۲۴ (عقائد ، فارسی)

امام مہدی کے بارے میں سائیہ فضول نقل کی ہیں ۔

مخطوطہ نمبر ۵۲۳ : نستعلیق ، عبد الرحمن ، ۲۸ محرم ۱۲۴۳ھ ۔

(حوالہ ج ۲ ص ۱۲۹ - ۱۳۰)

۲ - تلخیص البيان فی علامات مہدی آخر الزمان (عقائد ، عربی)

مخطوطہ نمبر ۲۰۲ : نستعلیق ، مجموعہ کے پہلے ورق پر کسی هندوستانی کتب خانہ کی مہر ہے (حوالہ ج ۲ ، ص ۲۹۶ و ۲۹۸) ۔ مذکورہ بالا دونوں کتابوں کے طالب اور ترتیب فضول میں یکسانیت پائی جاتی ہے صرف زبان کا فرق ہے ۔

(۳۳) شاہ غلام علی نقشبندی دہلوی (م ۱۲۳۰ھ)

۱ - مکتوبات (تصوف ، فارسی)

مخطوطہ نمبر ۱۸۱۶ : خط رقیع : ایک صفحہ پر گول مہر عبد اللہ

بن حسن الخالدی ، ۱۱۲ ص. (حوالہ ج ۵ ص ۱۹۸).

(۳۴) فقیر دہلوی ، شمس الدین (۱۱۱۵ - ۱۱۸۳ھ).

حدائق البلاغہ ص ۱۷۱ - ۳۲۵ (بلاغت ، فارسی).

زیر نظر مخطوطہ میں صرف حدیقة چہارم تا ششم ہے ۔

مخطوطہ نمبر ۱۰۲۸ : نستعلیق ، ۲۸ محرم ۱۲۳۹ھ ، (حوالہ ج ۳ ص

۲۲۱ و ۲۲۲)

(۳۵) فیضی ، ابو الفیض (۹۵۳ - ۱۰۰۳ھ)

۱ - سواطع الالہام (تفسیر قرآن ، عربی)

مخطوطہ نمبر ۱۹۲۵ : نسخ ، حاشیہ پر تصحیحات ، ۵۹۶ ص ۔

(حوالہ ج ۵ ص ۱۹۲۵ ، فہرست نگار نے مؤلف کی کتب «ابو الفضل» لکھی

ہے جو صحیح نہیں)

(۳۶) گنج شکر ، شیخ فرید الدین (متوفی میان ۶۶۰ - ۶۹۰ھ).

- ۱ - وجودیہ، ص ۶۱ - ۶۶ (تصوف ، فارسی)
- تصوف کی اصطلاحات کی تشریح ہے -
- مخطوطہ نمبر ۳۱۶ : نسخ ، گویا احمد علی خان بن انور علی خان
بھادر ۲۰ ذیقعد ۱۲۳۱ھ۔ (بحوالہ ج ۳ ص ۱۸ و ۲۱)۔
- دوسرा مخطوطہ نمبر ۱۳۸۶ : نستعلیق ، ۱۳ ربیعہ ۱۲۸۵ھ ، ص ۱۵ -
- ۲۰ (بحوالہ ج ۳ ، ص ۲۸۳)
- (۳۷) گیسو دراز، صدر الدین ابو الفتح محمد (۲۰ - ۸۲۵ھ)
- ۱ - وجود العاشقین (تصوف ، فارسی)
- مخطوطہ نمبر ۱۳۸۶ : نستعلیق ، ۱۳ ربیعہ ۱۲۸۵ھ ، ص ۲ - ۱۳
- (بحوالہ ج ۳ ، ص ۲۸۳)
- (۳۸) لعل بھاری بھوجنوری (شائد بجنوری) ۱۱ صدی ہجری
- ۱ - منتخب سبمرت جاک ولک (ہندو عقائد ، فارسی)
- ہندو فلسفی جاک ولک کی کتاب «سبمرت» کا انتخاب اور ترجمہ ہے
جو اورنگ زیب عالمگیر کی حکم پر ۱۰۶۸ھ میں کیا گیا۔
- مخطوطہ نمبر ۲۲۲۲ : نستعلیق بدخط ، ۳۱۲ ص (بحوالہ ج ۶ ص ۳۱۸ - ۳۱۹)
- (۳۹) محب الله الہ آبادی (م ۱۰۵۸ھ)
- مخطوطہ ۳۱۰ میں ان کی مندرجہ ذیل رسائل ہیں :-
- ۱ - التسویہ ، ص ۲ - ۱۱ (تصوف ، عربی)
- ۲ - ترجمہ التسویہ ص ۱۳ - ۸۲ (تصوف ، فارسی)
- نستعلیق و نسخ ، رکن الدین بن عبد الله ، ۱۳ شعبان ۱۱۳۳ھ (بحوالہ ج ۲ ص ۹ - ۱۰ و ۱۲)
- (۴۰) محمد اکبر مشہور بے محمد ارزانی بن میر حاجی مقیم قادری

(۱۹۴۳ھ)

۱ - حدود الامراض (طب ، عربی)

امراض کی حروف تہجی کے اعتبار سے فرنگ ہے۔

مخطوطہ نمبر ۱۹۳۳ : نستعلیق ، ۰۰ ص - چندان کرم خورده . (بحوالہ

ج ۵ ص ۱۹۳۳)

۲ - طب اکبری (طب ، فارسی)

مخطوطہ نمبر ۱۱۱۳ : نستعلیق ، محمد قاسم سرنساب ، ۱۱ رجب

۱۲۶۳ھ . بتصحیح مولوی محمد یوسف علی خان . کرم خورده ، ۵۸۳ ص -

محشی (بحوالہ ج ۳ ص ۲۸۳)

(۳۱) محمد امین ارکائی حیدر آبادی (۱۱ صدی ھجری)

۱ - گلشن سعادت (انشاء ، فارسی)

مخطوطہ نمبر ۳۷۰ : نستعلیق ، سید محمود بن عابد علی ، ۲۲ ربیع

الثانی ۱۲۸۳ھ . بمقام حیدر آباد ۱۸۰ ص . (بحوالہ ج ۲ ص ۲۶).

(۳۲) محمد بن سید اصغر حسین امروہوی (۱۳ صدی ھجری)

مخطوطہ نمبر ۱۸۹۱ میں ان کے مندرجہ ذیل اردو رسائل ہیں :

۱ - حجج حاویہ در مطاعن معاویہ ص ۲ - ۶۰ . (تاریخ)

امیر معاویہ کے حالات زندگی اور بقول مصنف ان سے سرزد ہونے والے

غیر اسلامی اسور کی نشاندہی کی گئی ہے یہ رسالہ ذیقعدہ ۱۳۳۱ھ میں تالیف

ہوا -

۱ - ساپ جنان در فصل اذان . ص ۶۵ - ۸۰ (فقہ)

اذان اور اقامۃ میں «حی علی خیر العمل » اور «اشهد ان علیاً ولی

الله » کہیں بر شیعہ و سنی آراء و روایات کو جمع کیا گیا ہے۔

۳ - خیر العمل ، ص ۸۱ - ۱۱۳ (فقہ)

سید ثاقب حسین نے مصنف کی رسالہ باب جنان (مذکور بالا) پر کچھ اعترافات کئے تھے۔ مصنف نے ان اعترافات کا جواب دیا ہے۔ یہ رسالہ ۱۳۱۲ میں لکھا گیا۔

نستعلیق ، ۱۳۳۳ھ۔ پہلے ورق پر کتابخانہ سید محمد مہدی ریاست بیرون اور آخری صفحہ پر «امین الفصاحة ناطق الملک سید الشعراہ سید مومن حسین صفی سنہ ۱۳۱۳ھ۔» کی مہر نسبت ہے۔ کرم خورده ۱۱۶ ص۔ (بحوالہ ج ۵ ص ۲۶۶ - ۲۶۷)

(۳۳) محمد بن شاہ فضل اللہ برهانپوری (متولد تقریباً ۹۵۲ - متوفی شائد ۱۰۲۹ھ)

ان کی فارسی رسالہ «تحفة المرسل» کی عربی شرح موجود ہے بنام **نخبة المسائل في شرح التحفة المرسلة** از سید عبد الفتی بن اسماعیل نابلسی دمشقی (م ۱۱۳۳ھ۔) یہ شرح ۱۶ صفر ۱۱۱۱ھ میں لکھی مخطوطہ نمبر ۲۱۵ : نستعلیق ، ۱۳ صدی ہجری ، ۳۸ ص۔ (بحوالہ ج ۱ ص ۲۳۳)

(۳۴) محمد حافظی ظفر آبادی
۱ - نتیجہ الرمل (رمل ، فارسی)
علم رمل پر ۵۱ مقالات ہیں۔ مصنف نے کتاب کا انتساب علام الدولہ خلجی (گویا وہی علام الدین خلجی ۶۹۵ - ۱۱۵ھ) کی نام کیا ہے اور خود کو شیخ نصیر الدین محمود اودھی (م ۱۰۵۵ھ) کی اقارب سے ظاهر کیا ہے۔ مخطوطہ نمبر ۱۰۱۳ : نستعلیق ، عنوانات سرخ اور بعض کی جگہ خالی پڑی ہے، پہلے صفحہ پر محمد علی بن محمد محسن کی ملکیت کی یادداشت ، ۲۸۰ ص (بحوالہ ج ۳ ص ۲۰۶)۔